

Enligt sändlista

Mottagningsbevis

Beslut om bildande av naturreservatet Hornsmyran i Skellefteå kommun

(4 bilagor)

Beslut

Länstyrelsen i Västerbotten förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) det område som redovisas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet Hornsmyran beslutar Länstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd fastställer Länstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 3.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Länstyrelsen beslutar att detta beslut ska kungöras.

Administrativa uppgifter

Namn	Hornsmyran
Dossienummer	2402403
NVR-id	2048798
Kommun	Skellefteå
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	5 km ONO Boliden
Ekokarta	23K 1e
Mittkoordinat	760334, 7206407 (SWEREF99TM)
Naturgeografisk region	30a, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Gräns	Se bifogad beslutskarta, bilaga 1
Markägarkategori	Enskild
Fastighetsbeteckning	Nyholm 2:9, 2:17, 7:1; Svanfors 1:14, 1:18, 1:40, 1:48
Förvaltare	Länstyrelsen i Västerbottens län

Totalareal	67,6 ha
Landareal	67,6 ha
Areal produktiv skog	27 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Hornsmyran är att vårda och bevara biologisk mångfald, i synnerhet den kalkgynnade floran och faunan. Syftet är också att vårda och bevara reservatets helhetsvärden i form av ett större sammanhängande våtmarksområde. Reservatets rikkärr, källkärr, örtrika barrnaturskogar och andra naturtyper med naturliga processer och livsmiljöer för skyddsvärda arter ska vårdas, bevaras och vid behov restaureras för att återställa deras ekosystem. Inom ramen för bevarandet av naturmiljöer ska reservatet även tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska i huvudsak nås genom att naturmiljöerna lämnas för fri utveckling. Naturreservatets hydrologiskt påverkade delar ska restaureras. Det ska finnas möjlighet till åtgärder för att bevara reservatets kalkgynnade växter och djur. Främmande arter ska kunna tas bort. Åtgärder vidtas för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och vid behov förebygga slitage, till exempel markskador.

Skälen för beslutet

Naturreservatet Hornsmyrans höga naturvärden är knutna till de relativt stora arealerna rikkärr och den artrika kalkpräglade floran med bland annat flera orkidéarter. Det finns också påtagliga naturskogsvärden med förekomst av naturskogslevande indikatorarter och rödlistade arter. Delar av våtmarken är hydrologiskt påverkad av ett gammalt dikningsföretag och körning med terrängfordon. Reservatsbildningen möjliggör restaureringsåtgärder för att utveckla ännu högre naturvärden, särskilt för kalkgynnade arter och arter som är beroende av ljusexponerade gamla och döda träd. Närheten till andra naturreservat med kalkgynnad flora och fauna ger goda förutsättningar att långsiktigt bevara områdets växt- och djurliv samt att synliggöra naturreservatets upplevelsevärden.

Genom bevarandet av naturreservatet Hornsmyran säkerställs livsmiljöer för flera sällsynta och hotade arter. De höga naturvärden som dokumenterats i reservatet kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att kunna bevaras och utvecklas.

Reservatsföreskrifter

För att uppnå syftet med reservatet gäller följande föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Det är förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning som till exempel mast eller vindkraftverk,

2. bygga om eller ändra befintlig byggnads eller anläggnings konstruktion, funktion eller användningssätt,
3. anlägga väg, parkeringsplats, stig, spång, bro eller stängsel,
4. dra fram ledning eller rör,
5. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar marktopografi eller dräneringsförhållanden som till exempel att gräva, plöja, spränga, borra, schakta, dika, rensa eller utfylla,
6. tippa, dumpa eller anordna upplag,
7. bedriva verksamhet som förändrar vattenflöde eller bottenpografi som till exempel att dämna eller reglera,
8. utföra skogsbruksåtgärder som till exempel att avverka samt att flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
9. inplantera för området främmande arter,
10. framföra motordrivet fordon i terrängen, med undantag för snöskoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark,
11. släppa ut eller sprida gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, jordförbättringsmedel, kalk eller växtnäringsämnen.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktigas att tåla.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet, där inget annat anges avses hela naturreservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser enligt Naturvårdsverkets riktlinjer,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor,
3. anläggning och underhåll av anordningar för friluftslivet, så som parkering, led, spång och hässja,
4. åtgärder för att förebygga slitage, exempelvis markskador på våtmarker samt påverkan på värdefulla lokaler för orkidéer och andra kalkgynnade arter,
5. hydrologisk och fysisk återställning av hydrologiskt påverkade våtmarker, vattendrag, och skogsområden, exempelvis röjning och avverkning av träd och buskar, erosionshindrare åtgärder och igenläggning av diken samt framförande av motorfordon i direkt samband med arbetena. Detta gäller under förutsättning att inget dikningsföretag förhindrar åtgärden,
6. natur- och kulturvårdande skötselåtgärder, som till exempel röjning, avverkning av enstaka träd och buskar, ringbarkning, borttagande av vass samt slåtter,
7. borttagande av främmande arter, till exempel contortatall,

8. undersökning och dokumentation av områdets djur- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas, samt om ordningen i övrigt, inom naturreservatet.

Det är förbjudet att:

1. göra åverkan på berg eller mark, till exempel genom att måla, borra, rista, hacka, gräva eller omlagra,
2. fälla, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
3. störa djurlivet, till exempel genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt,
4. framföra motordrivet fordon i terrängen med undantag för snöskoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark.

Det är vidare utan Länsstyrelsen tillstånd förbjudet att

5. plocka eller insamla växter eller växtdelar, lavar, mossor och svampar med undantag för bär och matsvamp,
 6. fånga eller insamla insekter och andra djur,
 7. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt och därmed jämförbar anordning annat än tillfälligt (högst en vecka).
-

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som anges i B-föreskrifterna med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut,
- b) normalt underhåll av kringliggande befintliga vägar och vägområden. Träd som fallit eller hotar att falla över väg får kapas men ska lämnas i reservatet,
- c) normalt underhåll av skoterled (bilaga 2). Leden ska skyltas och markeras i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Körning på barmark, ny led eller förändrat läge samt nya anläggningar, till exempel broar, skyltställ och informationstavlor, omfattas inte av undantag från reservatets föreskrifter,
- d) drift, underhåll, reparation och ombyggnation av kraftledning (bilaga 2) inom ramen för befintlig koncession samt breddning av kraftledningsgata enligt gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt, inklusive nödvändiga avverkningar i kraftledningensgata och sidoområde samt för akuta underhållsåtgärder nödvändiga transporter. För planerat underhåll krävs Länsstyrelsens tillstånd för körning med motorfordon på barmark,
- e) jakträttsinnehavare att underhålla jaktorn under förutsättning att jaktornet avlägsnas om det inte längre nyttjas eller om jakträttsavtalet upphör

samt att upprätthålla befintliga siktgator. Stående och liggande döda träd, exempelvis torrakor, får inte upparbetas. Länsstyrelsens tillstånd krävs för att röja nya siktgator och uppföra nya jaktorn,

- f) uttransport av fällt högvilt, t.ex. älg och björn, med mindre motorfordon till närmaste väg,
- g) att utöva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning,
- h) för samtliga undantag från föreskrifterna gäller att risken för skada på mark, vegetation och vatten ska minimeras.

Ärendets beredning

Övre Kågedalens rika flora och höga naturvärden har varit kända under lång tid¹. Vid våtmarksinventeringen² på 1980-talet konstaterades att våtmarkerna inom Övre Kågedalen hade högsta naturvärdesklass (klass 1) och Hornsmyran pekades ut som en av myrarna med högst naturvärden. När senare myrskyddsplanen för Sverige³ togs fram identifierades Hornsmyran vara en av de mest värdefulla myrarna i Västerbottens län som hade högsta prioritet för skydd. Därefter har Länsstyrelsen och kommunen besökt och inventerat området vid ett antal tillfällen^{4,5}. Länsstyrelsen har i samverkan med lokala aktörer tagit fram en landskapsstrategi för Övre Kågedalen⁶. Svenska kraftnät har en kraftledning som passerar reservatets östra delar. Svenska kraftnät har 2012 inventerat Övre Kågedalens rikkärr inom det egna ledningsnätet⁷. Länsstyrelsen har förutom dokumentation om natur-, kultur- och friluftsvärdena noterat erosionsskador efter terrängfordon på flera ställen samt att diken i västra delen av reservatet påverkar våtmarkens naturliga hydrologi och livsmiljöer negativt. Länsstyrelsen gav 2012 Sweco Environment AB i uppdrag att ta fram en plan för att åtgärda erosionsproblemen⁸. Naturreservatet berörs delvis av byarna Svanfors, Strömfors och Nyholms markavvattningsföretag från 1905.

Länsstyrelsen startade 2010 en dialog med berörda markägare om skydd av området. Naturvårdsverket tillstyrkte samma år att förhandlingar med

¹ Marklund, Sture. 1972. *Inventering av Bolidentraktens kalkpåverkade lidvegetation samt studier av källvegetationens ekologi 1969 - 1971*. Länsstyrelsen i Västerbottens län.

² Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1993. *Våtmarker i Västerbottens län*. Meddelande 1:1993.

³ Naturvårdsverket. 1994. *Myrskyddsplan för Sverige*. ISBN 91-620-1113-8.

⁴ Skellefteå kommun. *Skogar med höga naturvärden i Skellefteå kommun*. ISBN 91-630-7065-0.

⁵ Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Resultat av rikkärrsinventering i Västerbotten 2006 - 2007*. Rapport.

⁶ Länsstyrelsen Västerbotten. 2012. *Landskapsstrategi Övre Kågedalens rikområde – för bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande av naturresurser*. Meddelande 7:2012.

⁷ Geosigma AB. 2012. *Inventering av rikkärr i Svenska kraftnäts ledningsnät inom Övre Kågedalens rikområde, Västerbottens län*.

⁸ Sweco Environment AB. 2012. *Hornsmyran i Västerbottens län. Restaureringsåtgärder för att motverka erosionsproblem*. Ej publicerad.

berörda markägare i syfte att bilda naturreservat av området kunde påbörjas. Efter förhandlingar mellan markägarna och staten har överenskommelse om inträngsersättning träffats för sex fastigheter. Förhandlingar har genomförts under motsvarande tid utan att enighet kunnat nås för en fastighet, se också under *Länsstyrelsens bedömning*.

Länsstyrelsen har också haft dialog med Bolidens Motor- och Skoterklubb som har en skoterled genom naturreservatet. Naturreservatet ligger inom Mausjaure samebys vinterbetesmarker. Samebyn har beretts möjlighet att yttra sig. Naturreservatet berörs av Boliden AB:s och Björkdalsgruvan AB:s undersökningstillstånd. Länsstyrelsen har i april 2021 haft en dialog med Björkdalsgruvan AB i samband med planerade undersökningsarbeten vid myren (Länsstyrelsens dnr 525-3114-2021).

Reservatsförslaget har varit på remiss till berörda sakägare och myndigheter. Några organisationer som kan ha ytterligare kunskap om områdets natur-, kultur- och friluftsvärden har också getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Följande remissinstanser har yttrat sig:

Naturvårdsverket har tillstyrkt skydd av Hornsmyrans naturreservat och har godkänt beslut när det gäller syfte (inklusive förvaltningsinriktning), skäl samt A-, B- och C-föreskrifter.

Björkdalsgruvan AB undrar om de arter som naturreservatet syftar till att skydda är känsliga för effekterna av olika undersökningsarbeten och gruvverksamhet t.ex. grundvattenavsänkning. Anser att eventuell framtida utvinning av brytvärda metaller bör undantas från föreskrifterna. Framför att Björkdalsgruvan är riksintresse för värdefulla ämnen enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. Björkdalsgruvan AB har inom sitt undersökningstillstånd Björkdal nr 34 gjort undersökningar utanför naturreservatet.

Länsstyrelsens kommentar: Av skötselplanen framgår att det kommer göras hydrologisk återställning för att motverka den avvattande effekt som diken på våtmarken har. Denna åtgärd genomförs för att säkerställa en naturligt hög vattennivå på våtmarken i syfte att bevara den värdefulla florin och faunan. Undersökningsarbeten innefattar många olika metoder med stor spännvidd avseende påverkan på reservatets syfte och skyddsvärda naturmiljöer och arter. Länsstyrelsen anser att det inte är motiverat med ett generellt undantag för undersökningsarbeten. Länsstyrelsens avvägningar om prospektering och gruvverksamhet förtydligas och utvecklas i avsnittet *Bedömning angående prospektering och gruvverksamhet*.

Berört naturreservatsområde är utpekad som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken andra stycket på grund av förekomsten av rikkärr, kalkbarrskogar och kalkgynnad flora och fauna. Bedömning om konsekvensutredning, avvägning mellan riksintressen och intresseprövningen mellan allmänna och enskilda intressen finns i avsnittet *Länsstyrelsens motivering* samt *Konsekvensutredning*.

Boliden Mineral AB lyfter i remissvaret möjligheten till prospektering inom naturreservatets gränser. Bolaget bedriver för närvarande utanför naturreservatet undersökningsarbeten inom sitt undersökningstillstånd Tarsnäs nr

1004, bl.a. diamantbörning. Även andra undersökningsmetoder kan enligt bolaget bli aktuella nu och i framtiden.

Länsstyrelsens kommentar: Prospekteringsarbeten kan genomföras med en mängd olika metoder. Det innebär att det finns en stor spännvidd avseende grad av påverkan på naturmiljö och arter. Länsstyrelsen anser därför att det inte är motiverat med ett generellt undantag för prospektering. Länsstyrelsens avvägningar förtydligas och utvecklas i avsnittet *Bedömning angående prospektering och gruvverksamhet*.

Markägare till en fastighet har i sitt remissyttrande framfört synpunkter rörande åtkomst av fastighet utanför reservatet och naturreservatets skötsel. Vid förnyad kontakt med markägarna efter remissen har en överenskommelse om intrångsersättning slutits.

Sture Marklund inventerade rikkärren i Övre Kågedalen på 1970-talet. Han välkomnar Länsstyrelsen arbete med skydd och planerad hydrologisk restaurering av de värdefulla miljöerna.

Sametinget anser att bildande av naturreservatet Hornsmyran är förenligt med renskötseln och samiska intressen. Sametinget bedömer att varken renskötseln eller annan verksamhet som bedrivs med stöd av renskötselrätten påverkar möjligheten att tillgodose det planerade naturreservatets syfte.

Skellefteå kommun ser positivt på att naturområden med höga naturvärden skyddas i olika former. Kommunen anser att det också är viktigt att tillgängliga områden för det rörliga friluftslivet samtidigt som våtmarker är känsliga för slitage. Kommunen delar därför skötselplanens förslag att anlägga en spång så att besökare enkelt kan besöka reservatets blommande orkidéer på försommaren. Kommunen är också positiv till förslaget i skötselplanen med samlad beskrivning av naturreservaten i Övre Kågedalen på skyltar m.m. i reservaten.

Skellefteå kraft har inget att erinra.

Svenska kraftnät påtalar i sitt yttrande 2020-03-05 behovet av framtida underhåll och reparation av den kraftledning som går genom naturreservatet och har synpunkter på formuleringen på den föreslagna föreskriften för det.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen har haft en dialog med Svenska kraftnät och förtydligat föreskriftens undantag för åtgärder kopplat till kraftledningar. Ledningsgatan över östra delen av Hornsmyran är tillgänglig från väg i direkt anslutning till naturreservatet och våtmarken. Svenska kraftnät har 2020-06-08 meddelat att de inte har några synpunkter på formuleringen.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) anser att prospekteringsarbeten enligt minerallagen ska tillåtas inom naturreservatet och undantas från reservatsföreskrifterna. SGU noterar att Björkdalsgruvan AB och Boliden Mineral AB, som har undersökningstillstånd som delvis berör naturreservatet, har getts möjlighet att yttra sig i ärendet.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen noterar att SGU i sitt yttrande ger en vid bredd på vad prospekteringsarbeten kan inkludera. Det innebär att

prospektering enligt minerallagen har en stor variation i metoder och därmed också stor spännvidd i påverkan på naturreservatets syfte att bevara värdefulla naturtyper och arter. Länsstyrelsen anser därför att det inte är motiverat med ett generellt undantag för prospekteringsarbeten. Länsstyrelsens avvägningar förtydligas och utvecklas i avsnittet *Bedömning angående prospektering och gruvverksamhet*.

Övriga har avstått från att yttra sig.

Beskrivning av reservatet

Naturreservatet Hornsmyran ligger cirka fem kilometer nordost om Boliden inom det område som kallas Övre Kågedalen. Området är känt för sina näringsrika skogar och våtmarker med fina orkidélokaler. Hornsmyran består av fattiga till intermediära, topogena kärr med ett glest trädsikt av knotiga myrtallar. Förekomsten av basiska mineral i berggrunden gör att det på hela våtmarken finns gott om rikkärrsmiljöer med arter som exempelvis trekantig svanmossa, björnbrodd, gräsull, hårstarr och tagelstarr. I naturreservatet har åtta arter av orkidéer noterats, bland annat gott om guckusko, sumpnycklar, tvåblad och ängsnycklar. Mest artrika är kärren i östra delen av reservatet. På myren finns också flera fina källor. Delar av Hornsmyran var i äldre tider viktig slåttermark. Västra delen av Hornsmyran är delvis påverkad av diken. Mitt på myren finns i väst - östlig riktning körspår från terrängfordon.

I naturreservatet ingår också några lövrika barrblandskogar runt Hornsmyran. Stora delar av skogarna är tydligt kalkpräglade. Skogarna är värdefulla miljöer för flera av våtmarkens fåglar, djur och insekter. Bitvis är vegetationen mycket rik med arter som brakved, fjällskära och ormbär. För sällsynta och rödlistade arter som är beroende av gamla naturskogar finns värdefulla strukturer som gamla träd, stående och liggande död ved samt gamla, grova björkar och aspar. Exempelvis har violettgrå tagellav och aspegelälv noterats i reservatet.

Naturreservatet kan besökas för egna strövtåg utifrån dess naturgivna förutsättningar. Ett besök på försommaren bjuder på rik blomsterprakt med blommande orkidéer.

Länsstyrelsens motivering

Motiv för skyddet är att bevara Hornsmyrans värdefulla livsmiljöer för kalkgynnad flora och fauna. För att områdets naturvärden ska bevaras och utvecklas behöver det undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att naturvärdena påtagligt skulle skadas. Förutom Hornsmyran ingår i reservatet lövrik barrblandskog kring våtmarken samt några tallsumpskogar vilka är mycket viktiga för bevarandet av våtmarkens helhetsvärden, hydrologi och biologiska mångfald. I skogarna förekommer flera naturvårdsarter och på sikt kommer skogarna att utveckla ytterligare naturskogskvalitéer, exempelvis gamla och döda träd. Därmed förstärks succesivt förutom de rena skogliga värdena, för exempelvis skyddsvärda lavar och vedsvampar, också skogarnas värde för våtmarkens insekter, fåglar och djur.

Naturresevatsbildningen skapar också goda förutsättningar att genomföra hydrologisk restaurering och förhindra igenväxning så att reservatets värdefulla livsmiljöer för den naturliga floran och faunan bevaras. Det medför att på längre sikt är det möjligt att återställningen av våtmarken t.ex. kan minska dess utsläpp av växthusgaser och förbättra dess förmåga att verka som kolsänka. Restaureringsåtgärderna bidrar också till förbättrad hydrologi och ekologi i Hornsmyrbäcken.

Överensstämmelse med planer och strategier för skydd och förvaltning

Bevarandet av området ligger i linje med antagna nationella och regionala strategier för skydd av våtmarker och skogar.

Bevarandet av naturresevatet Hornsmyran bidrar till ökad biologisk mångfald på landskapsnivå. Hornsmyran är prioriterad för skydd och restaurering enligt de *regionala strategierna för skydd och restaurering av våtmarker*^{9,10}. Övre Kågedalen är en *värdeakt för våtmarker*¹¹. Naturresevatet är också beläget i ett barrskogskluster av skogliga värdekärnor för kalkbarrskogar som ligger geografiskt koncentrerade i landskapet. Kluster är framtagna i arbetet med *regional handlingsplan för grön infrastruktur*¹² och *regional strategi för formellt skydd av skog*¹³. Naturresevatet utgör därför en byggsten för en bättre grön infrastruktur och ökad biologisk mångfald på landskapsnivå. Förutsättningarna är därmed goda att långsiktigt bevara och utveckla naturresevatets utpekade värden.

I länets *våtmarksinventering*¹⁴ har Hornsmyran fått högsta naturvärdesklass (klass 1, AC23K1E01). Hornsmyran är, som en del av Övre Kågedalens rikkärrsområde, en av länets 31 värdefulla myrar som ingår i *nationella myrskyddsplanen*¹⁵ (AC10). Regering och riksdag har beslutat att samtliga våtmarker i Myrskyddsplanen ska ges ett långsiktigt skydd.

Naturtyperna rikkärr och kalkbarrskog omfattas av *åtgärdsprogram för hotade naturtyper och arter (ÅGP)*^{16,17}. I *rikkärrsinventeringen* som genomfördes 2006 - 2007 inom ramen för åtgärdsprogrammet fick Hornsmyran högsta naturvärdesklass.

⁹ Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2006. *Strategi för skydd och restaurering av våtmarker i Västerbottens län*.

¹⁰ Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2017. *Strategi för återställning av dikningsskadade skyddade områden i Västerbottens län*.

¹¹ Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2019. *Handlingsplan för grön infrastruktur i Västerbottens län*.

¹² Länsstyrelsen Västerbotten. 2020. *Grön infrastruktur i Västerbottens län - regional handlingsplan*.

¹³ Länsstyrelsen i Västerbottens län och Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län. 2005 och 2019. *Strategi för formellt skydd av skog i Västerbottens län inkl. tillägg 2019*.

¹⁴ Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1993. *Katalog över våtmarker Nordmaling, Bjurholm, Vännäs, Umeå, Vindeln, Robertsfors och Skellefteå kommuner. Bilaga 3 till "Våtmarker i Västerbottens län"*. Meddelande 1:1993.

¹⁵ Naturvårdsverket. 2007. *Myrskyddsplan för Sverige. Delrapport – objekt i Norrland*. Rapport 5669, samt revideringar 2016.

¹⁶ Naturvårdsverket. 2006. *Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr*. Rapport 5601.

¹⁷ Naturvårdsverket. 2009. *Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009 - 2013*. Rapport 5967.

Kalkbarrskogar är en prioriterad naturtyp i den *nationella strategin för skydd av skog*¹⁸ samt i den regionala strategin för skydd av skog. Prioriterade skogstyper är de skogstyper som Sverige har ett internationellt ansvar att bevara samt de skogstyper som bedöms vara underrepresenterade i formellt skyddade områden.

Västra delen av naturreservatet ligger i en *limnisk värde*⁹. Restaurering av de dikesskadade delarna av Hornsmyran bidrar till att förbättra vattenmiljöerna.

Förenlighet med miljömål, friluftsmål och EU-direktiv

Arbetet med att bevara biologisk mångfald och uppnå de av riksdagen antagna miljömålen är hörnstenar i det nationella miljöarbetet.

Bildandet av Hornsmyrans naturreservat bidrar till att nå *miljökvalitetsmålen Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt växt och djurliv* samt *Begränsad klimatpåverkan* i och med att naturmiljöerna ges ett långsiktigt skydd, skador undviks och restaureringsåtgärder kan genomföras. Restaurering av våtmarker är en del i *nationella klimatstrategier*¹⁹ för att nå *internationella klimatmål*. Reservatet bidrar även till att nå miljömålet *Levande skogar* genom att cirka 30 hektar skogsmark och förekommande typiska arter ges ett långsiktigt skydd.

De nationella *friluftsmålen Tillgång till natur för friluftsliv* och *Skyddade områden som resurs för friluftsliv* stärks i och med bevarandet av Hornsmyran och synliggörandet av upplevelsevärdena i ett populärt besöksområde för studier av orkidéer och andra kalkgynnade arter. Bevarandet av det kulturhistoriska landskapet bidrar till att uppnå det nationella *kulturmiljömålet Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas*.

Vidare bidrar skyddet till gynnsam bevarandestatus för förekommande prioriterade *Natura 2000-naturtyper och arter* på biogeografisk nivå, till exempel rikkärr, källkärr, guckusko, grönbena och tjäder.

Hornsmyran ligger intill två av *Skellefteå kommuns utflyktsrutter*, ”Guldrutten” och ”Vår- och sommarutten”. Hornsmyran är ett mycket fint komplement till övriga naturskyddade områden med orkidélokaler i Övre Kågedalen.

Effekter på ekosystemtjänster

Bildandet av naturreservatet Hornsmyran har en inverkan på ett flertal ekosystemtjänster. Länsstyrelsen har gjort en bedömning av vilka effekter reservatsbildningen har på olika ekosystemtjänster från området. I bedömningen ingår de ekosystemtjänster som påverkas i måttlig till hög grad, både positivt och negativt. Länsstyrelsen bedömer att bland annat följande ekosystemtjänster påverkas positivt av beslutet:

¹⁸ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2018. *Nationell strategi för formellt skydd av skog*. Rapport 6762.

¹⁹ SOU 2020:4. *Vägen till en klimatpositiv framtid*.

- *reglerande ekosystemtjänster* såsom flödesreglering och lokal klimatreglering;
- *kulturella ekosystemtjänster* såsom tillhandahållande av attraktiva miljöer för friluftsliv, tillhandahållande av områden för forskning samt bevarande av naturen för framtida generationer;
- *stödjande ekosystemtjänster* såsom ekologiska samspel, bevarande av biologisk mångfald inklusive genpool, habitat och hotade arter samt tillhandahållande av livsmiljöer för arter, till exempel barnkamare, lek- och spelplatser, boplatser och rastplatser för flyttfåglar.

Reservatsbildningen påverkar ekosystemtjänsten produktion av virkesråvara negativt. I reservatet ingår en kantzon av skog kring Hornsmyran samt några tallsumpskogar på våtmarken vilka är mycket viktiga för bevarandet av våtmarkens hydrologi och biologiska mångfald.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, dikning eller annan exploatering inte går att förena med ett bevarande av områdets höga naturvärden. Länsstyrelsen bedömer också att andra arbetsföretag eller anläggningar inte är förenliga med ett bevarande av områdets naturvärden. Exempelvis kan körning med terrängfordon på barmark och upprepat tramp påverka våtmarkens hydrologi samt orsaka erosionsskador. Förändringar i hydrologin kan påverka t.ex. naturtypernas naturliga utbredning och floran.

Naturreservat är en lämplig skyddsform för områden som är sammansatta av flera olika värdefulla naturtyper med ett sådant skötselbehov att en skötselplan krävs och där det krävs starka restriktioner under lång tid för att värdena ska kunna bevaras och utvecklas. Länsstyrelsen bedömer att Hornsmyran därför, i enlighet med miljöbalkens mål om skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer och bevarande av biologisk mångfald (1 kap. 1 § miljöbalken), bör förklaras som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Hushållning med mark- och vattenområden

Hornsmyran ligger inom Övre Kågedalen (NRO24040) som sedan 1970-talet är av riksintresse för naturvård enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken på grund av sina rikkärr, örtrika skogar och kalkpräglade flora och fauna²⁰. Enligt miljöbalkens grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden ska riksintresset så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada dess värden eller möjligheterna att använda det för avsett ändamål. Naturreservatet berör inga andra riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken.

Bedömning angående prospektering och gruvverksamhet

Naturreservatet berörs av ett undersökningstillstånd hörande Boliden Mineral AB och ett tillhörande Björkdalsgruvan AB. Undersökningstillstånden

²⁰ Länsstyrelsen i Västerbottens län. *Riksintressen för naturvård Västerbottens län*. Meddelande 4:2001.

överlappar delvis varandra. Naturreservatet berör en mindre del av undersökningstillstånden.

Prospektering enligt minerallagen innefattar en rad olika metoder och åtgärder. Av syftet med naturreservatet framgår att reservatet ska långsiktigt bevara och utveckla reservatets värdefulla naturtyper med sina livsmiljöer för skyddsvärda och rödlistade arter. Länsstyrelsen anser att naturreservatets föreskrifter är väl avvägda för att uppnå syftet att bevara reservatets naturmiljöer och arter. Normalt gäller reservatsföreskrifterna under lång tid framåt varför det är svårt att förutse vilka konkreta undersökningsarbeten som är tänkta att göras. Länsstyrelsen anser därför att undersökningsarbeten ska omfattas av gällande föreskrifter för naturreservatet.

Prospekteringsarbetens eventuella inverkan på naturreservatets naturmiljöer, arter och friluftslivsvärden beror bl.a. på metod, var, hur ofta och när under året undersökningarna genomförs. Vilka skadeförebyggande åtgärder som vidtas har också betydelse. Nya undersökningsmetoder, förändringar i konjunktur och metallpriser kan motivera nya undersökningar i redan undersökta områden vilket kan orsaka ytterligare påverkan och upprepade störningar på naturmiljöer och arter. Länsstyrelsens bedömning är att generella undantag från föreskrifterna för undersökningsarbeten inte är lämpligt då påverkan och omfattningen av sådana eventuella åtgärder inte är kända. Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och är förenligt med föreskriftens syfte. Det innebär att vissa undersökningsarbeten kan genomföras utan dispensförfarande medan andra kräver ansökan om dispens.

Berört område är utpekad som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken andra stycket på grund av förekomsten av rikkärr, kalkbarrskogar och kalkgynnad flora och fauna. Det framgår också av 3 kap. 6 § miljöbalken första stycket att mark- och vattenområden med höga naturvärden eller betydelse för friluftslivet ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Hornsmyran är sedan lång tid tillbaka utpekad för skydd som naturreservat i nationella strategier och planer, se avsnittet *Länsstyrelsens motivering*. Naturreservatet är ett besöksmål intill en av Skellefteå kommun föreslagen utflyktsväg med en rik blomsterprakt med flera olika orkidéer. Av skötselplanen framgår att besök på Hornsmyran kommer att främjas ytterligare med bl.a. information, parkering och spång (fanns också med i remissförslaget). Av B-föreskrifterna framgår att hydrologisk återställning är en planerad skötselåtgärd. En hög naturlig vattennivå är viktig för bevarandet av våtmarkens värdefulla kalkpräglade flora. Det finns i länet många undersökningstillstånd men endast en bråkdel av arealerna leder till bearbetningskoncession och senare gruvverksamhet. Om det skulle bli aktuellt har, liksom vid undersökningsarbeten, bl.a. val av metod, skadeförebyggande åtgärder samt lokalisering av upplag och vägar betydelse för om och hur reservatets naturvärden kan komma att påverkas. Länsstyrelsen anser därför att det inte är motiverat med ett generellt undantag. Riksintresset för värdefulla ämnen enligt 3 kap. 7 § miljöbalken, Björkdalsgruvan, ligger cirka 7,5 km från naturreservatet.

Intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna av att bevara området överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. För en fastighet har överenskommelse om ersättning inte kunnat nås. Länsstyrelsen anser att det ändå är motiverat att besluta om bildande av naturreservatet. Hornsmyran är sedan lång tid tillbaka utpekad för skydd som naturreservat i nationella strategier och planer, se avsnittet *Länsstyrelsens motivering*. Arbetet med att bilda naturreservatet har pågått under mycket lång tid. Förhandling med berörda markägare inleddes 2010. Länsstyrelsens reservatsbildare och externa förhandlare har haft en fortlöpande kontakt med markägarna för att nå en överenskommelse. Det har också genomförts flera dialogmöten och fältvandringar. Ingen av markägarna till den återstående fastigheten har yttrat sig över förslaget till beslut och skötselplan som var på remiss i februari 2020. Kontakterna med markägarna har fortsatt efter remissen. Uppkomna frågor har fortlöpande besvarats, bl.a. påverkar inte reservatet underhåll av befintliga skogsbilvägen utanför naturreservatet. Avgränsningen av naturreservatet är gjord med hänsyn till att bevara våtmarkens helhetsvärden med dess värdefulla naturtyper och arter. Fastigheten har stor betydelse för syftet med naturreservatet. Fastigheten innefattar bl.a. flera värdefulla orkidélokaler.

Naturreservatet berörs av ett gammalt dikningsföretag. Dikena i reservatet har under lång tid inte underhållits. Naturreservatsföreskrifterna gäller endast inom reservatets gränser. Det innebär bl.a. att om mark utanför naturreservatet kan komma att påverkas av den hydrologiska restaureringen krävs särskild överenskommelse med berörd markägare innan ett genomförande. Med hänsyn till att syftet med reservatet är att bevara värdefulla naturmiljöer och arter anser Länsstyrelsen därför att det är motiverat att i reservatets B-föreskrifter möjliggöra hydrologisk återställning, till exempel igenläggning av diken. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna i detta beslut inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Konsekvensutredning

Enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska en bedömning om konsekvensutredning göras för ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken. Dessa föreskrifter gäller rätten att färdas och vistas, och ordningen i övrigt i området och exemplifieras i förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45) som förbud mot åtgärder som annars hade varit tillåtna enligt allemansrätten.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att ordningsföreskrifterna innebär så begränsade kostnadsmissiga och andra konsekvenser för allmänhetens möjlighet att färdas och vistas i området att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Länsstyrelsen vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar, och föreskrifter för området.

Av vikt inom reservatet är att samtliga arter av orkidéer är fridlysta enligt 8 kap. 2 § miljöbalken med stöd av Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada fridlysta växter samt deras frön eller andra delar.

Före anordnandet av fasta renskötselplaner ska samråd ske med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, enligt vad som framgår av 7c § förordningen (1998:904) om anmälan för samråd.

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudet/föreskriftens syfte.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska lagens bestämmelser eller föreskrifter inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4. Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft. I annat fall går rätten till ersättning eller inlösen förlorad.

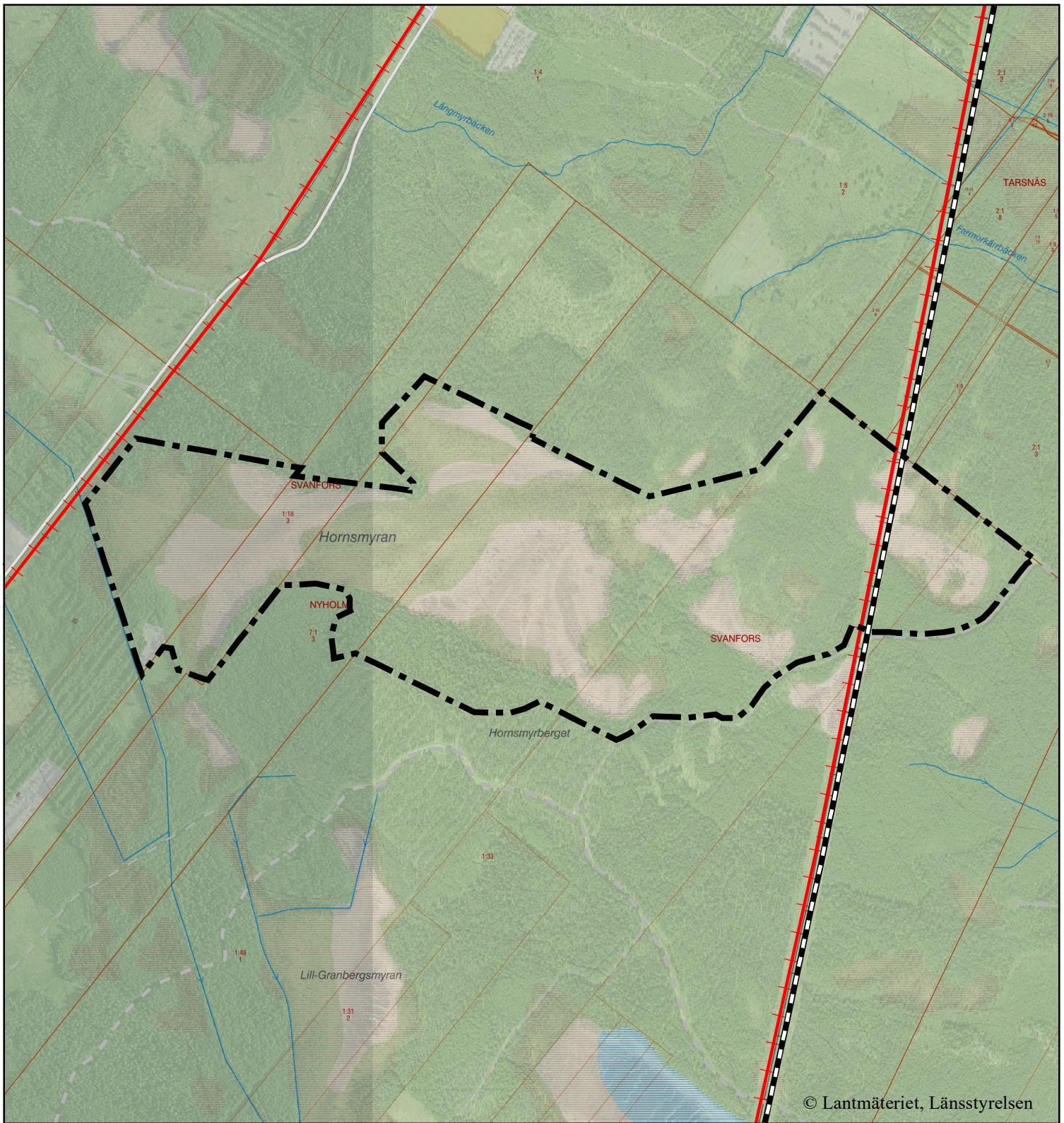
De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med Lena Lundevaller, handläggare naturreservat, som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Henrik Sporrang, handläggare naturreservat, och Hanna Johansson Jänkänpää, projektledare våtmarksrestaurering, medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Karta med skoterled och kraftledning markerade
3. Skötselplan inkl. bilagor
4. Hur man överklagar

© Lantmäteriet, Länsstyrelsen

Bilaga 2. Karta över kraftledning och skoterled tillhörande beslut för naturreservatet Hornsmyran, Skellefteå kommun. Dnr 511-8787-2011.

2021-10-11

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 3 till beslut

2021-10-11

Diarienummer

511-8787-2011

Arkivhandling

2402403

1(19)

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET HORNSMYRAN I SKELLEFTEÅ KOMMUN

Sumpnyckel med myrpärlemorfjäril. Foto: Jonas Grahn

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med naturreservatet Hornsmyran är att vårda och bevara biologisk mångfald, i synnerhet den kalkgynnade floran och faunan. Syftet är också att vårda och bevara reservatets helhetsvärden i form av ett större sammanhängande våtmarksområde. Reservatets rikkärr, källkärr, örtrika barnnaturskogar och andra naturtyper med naturliga processer och livsmiljöer för skyddsvärda arter ska vårdas, bevaras och vid behov restaureras för att återställa deras ekosystem. Inom ramen för bevarandet av naturmiljöer ska reservatet även tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska i huvudsak nås genom att naturmiljöerna lämnas för fri utveckling. Naturreservatets hydrologiskt påverkade delar ska restaureras. Det ska finnas möjlighet till åtgärder för att bevara reservatets kalkgynnade växter och djur. Främmande arter ska kunna tas bort. Åtgärder vidtas för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och vid behov förebygga slitage, till exempel markskador.

2. Prioriterade bevarandevärden

Hornsmyrans främsta bevarandevärde är dess helhetsvärde i form av en relativt stor, sammanhängande våtmark med ett stort antal kalkgynnade arter. Prioriterade naturtyper och arter är rikkärr och källkärr samt förekommande orkidéarter.

3. Uppgifter om naturreservatet

3.1. Administrativa uppgifter

Administrativa uppgifter om naturreservatet.

Namn	Hornsmyran
Dossienummer	2402403
NVR-id	2048798
Kommun	Skellefteå
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	5,5 km ONO Boliden
Ekokarta	23K 1e
Mittkoordinat	7206407,760334 (SWEREF99TM)
Naturgeografisk region	30a, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Gräns	Se bilaga 1 beslutet
Markägarkategori	Enskild
Fastighetsbeteckning	Nyholm 2:9, 2:17, 7:1; Svanfors 1:14, 1:18, 1:40, 1:48
Förvaltare	Länsstyrelsen
Totalareal	67,6 ha
Landareal	67,6 ha
Areal produktiv skog	27 ha

3.2. Naturtyper och arter enligt Natura 2000

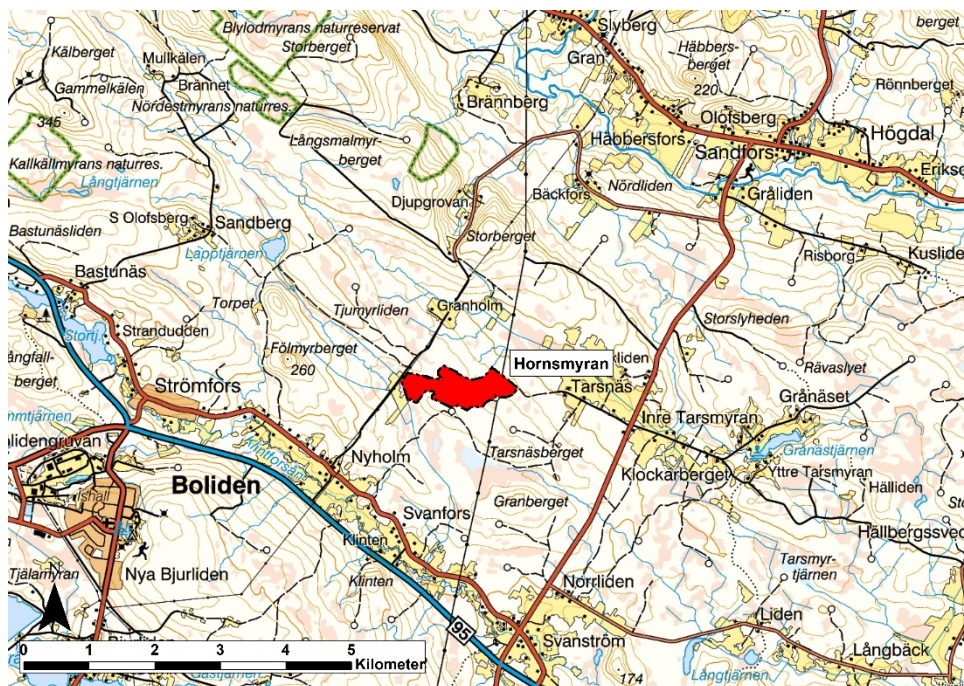
Naturresevatets Natura 2000 naturtyper enligt Natura naturtypskartan (NNK), kartering enligt Naturvårdsverket.

Naturtyp enligt NNK	Naturtypskod	Areal (ha)
Öppen kultiverad gräsmark	6910	0,3
Öppna mossar och kärr	7140	5,5
Källor och källkärr	7160	0,1
Rikkärr	7230	25
Taiga	9010	11
Skogbevuxen myr (9740)	91D0	9,3
Icke-Natura skog, ungskog, genomhuggen skog	9810, 9900, 9925	16,5

Hornsmyran ingår inte i Natura 2000 men följande Natura 2000-arter har noterats i naturresevatet: dvärglåsbräken (1419), guckusko (1902), tjäder (A108), storspov (A160) och grönbena (A166).

Naturtyperna rikkärr¹ och kalkbarrskogar² omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP).

3.3. Beskrivning av resevatet

Naturresevatet Hornsmyran (rödmarkerat) ligger cirka 5 km NO om Boliden. På kartan syns också i övre vänstra hörnet några andra naturresevat i Övre Kågedalen med kalkpräglad flora och fauna (grönmarkerade).

¹ Naturvårdsverket. 2006. *Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr*. Rapport 5601.

² Naturvårdsverket. 2009. *Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009 - 2013*. Rapport 5967.

Naturreseptatet Hornsmyran ligger inom Övre Kågedalens rikkärrsområde 1,5 km nordost om Nyholms by. Större delen av Hornsmyran utgörs av ett kärrkomplex med ett glest trädsikt av myrtallar. Det finns också några områden med tallsumpskog. Reservatet har en rik flora med många kalkgynnade arter, bl.a. orkidéer.

Geologi

Hornsmyran ligger i en terrängsvacka norr om Hornsmyrberget, som är reservatets högsta punkt (198 m.ö.h.). Hela reservatet ligger under högsta kustlinjen (HK), 165 – 198 meter över havet. Övre Kågedalens berggrund är fläckvis mycket rik på basiska mineral vilket ger upphov till reservatets rika vegetation.

Berggrunden består av sura vulkaniter (magmatiska ytbergarter) främst porfyrisk dacit och ryolit, vilket är de dominerande bergarterna i Övre Kågedalen. Myrens torvmark omges av svagt till måttligt svallad morän. Hornsmyrbergets nordsluttning är bitvis relativt svårframkomlig med stora stenar och block. I sydvästra delen av reservatet finns ett mindre område med siltiga sediment. Norr om naturreseptatet finns i den sura vulkaniten intrusioner (gångar) av basiska magmatiska djupbergarter, bl.a. diabas och gabbro. Den dominerande isrörelseriktningen har varit från nordväst vilket medför att jordarna kring reservatet med stor sannolikhet innehåller basiska mineral från dessa intrusioner. Inslagen av basiska mineral i jordarna tillsammans med rörligt grundvatten utgör grunden för den rika vegetationen i Hornsmyrans utströmningsområden, t.ex. de rika källorna nedanför Hornsmyrbergets nordsluttning.

Våtmarker

Hornsmyran har en mycket artrik vegetation, bl.a. har åtta orkidéarter noterats. Reservatet uppvisar också en stor mångformighet med avseende på karaktäristiska våtmarkstyper. Huvuddelen av Hornsmyran består av topogena och soligena kärr med knotiga myrtallar på ristuvorna. Genomströmningen av näringsrikt markvatten medför att det över hela våtmarken tillsammans med typiska arter för fattigkärr, t.ex. tuvull, också finns stora områden med en ovanligt rik kalkpräglad vegetation med brunmossor och många orkidéarter. Spritt över hela Hornsmyran växer rikligt med sumpnycklar och ängsnycklar. De västra delarna av våtmarken är delvis påverkade av ett gammalt dikningsföretag.

Särskilt värdefull är floran i reservatets södra och östra delar, där det förekommer flera källor och utströmningsområden. *Sumpskogsstråken* i reservatets östra del utgörs av frodiga starr-örtsamhällen med ett busksikt av gråal, brakved, en och viden. Mest intressant är det glest tallbevuxna *rikkärret* med små flakar öster om kraftledningen. Brunmossor som korvskorpionmossa, röd skorpionmossa och guldspärmossa förekommer rikligt tillsammans med purpurvitmossatuvor. Blåtåtel och tuvsäv dominerar kärlväxtfloran tillsammans med intressanta arter som ängsnycklar, sumpnycklar, tvåblad, björnbrod, gräsull och knagglestarr. Även trådfräken, hårstarr, huvudstarr, tätört, dvärglumner och trekantig svanmossa förekommer.

2021-10-11

Diarienummer
511-8787-2011

Tallar växer på större delen av Hornsmyran. På hela myren finns också gott om kalkgynnade växter. Foto: Lena Lundevaller.

I väster övergår de trädbevuxna kärren till blötare, mer *öppna fattiga till intermediära kärr* med en blandning av fattigkärrs- och rikkärrsarter. Vegetationen domineras av bladvass, tuvsäv och trädstarr med inslag av hirsstarr, flaskstarr och knagglestarr på en matta av främst guldspärrmossa, röd skorpionmossa och späd skorpionmossa. Spritt finns några små gölar och flarkar med bl.a. rundsileshår, olika bläddror och vattenklöver. Krumma myrtallar växer på ristuvorna som har ett bottenskikt av främst olika väggmossor, levermossor samt rostvitmossa och purpurvitmossa. I fältskiktet dominerar dvärgbjörk, en, ljung, odon, rosling och skvattram och tranbär. Betydande delar av området utgörs också av *rikkärr* med bl.a. björnbrodd, blodrot, gräsull, kärrspira, slätterblomma, snip, taggstarr och tätört. Det växer gott om orkidéer, främst sumpnycklar och ängsnycklar. I södra delen av Hornsmyran finns några rika *källor* med bl.a. nordlig tuffmossa, källmossa och piprensarmossa. På Hornsmyran trivs också ett stort antal insekter, t.ex. finns det gott om olika humlor och fjärilar.

Myrodlingen i sydvästra delen av naturreservatet på försommaren med blommande smörblommor. Foto: Lena Lundevaller

Delar av Hornsmyrans kärr har i äldre tider *hävdats*. Myrens mer produktiva delar var attraktiva slättermarker. Det tydligaste spåret från slätterepoken är

den lilla myrodlingen i sydvästra delen av naturreservatet. På myrodlingen har bl.a. har fjällskära, ormrot, brudborste, daggekåpa och blodrot noterats. På Hornsmyran finns också i nordväst några rester av hässjor och hölador. Slåttern höll undan viden, dvärgbjörk och bärris som idag sakta vandrar in på myren. Hornsmyrans västra delar är starkt påverkade av äldre dikningar i anslutning till de gamla myrodlingarna.

Det finns *inga vattendrag* i naturreservatet. Reservatet ligger på vattendelaren mellan Kågeälven och Skellefteälven. Större delen av Hornsmyran sluttar svagt åt nordost och avvattnas utanför reservatet via flera små bäckar till Kågeälven. Västra delen av naturreservatet dräneras, delvis med hjälp av gamla diken, mot sydväst till Hornsmyrbäcken och vidare söderut till Klintforsån inom Skellefteälvens avrinningsområde. Dikena ingår i ett stort dikningsföretag för byarna Svanfors, Strömfors och Nyholm från 1905³. Mitt på myren finns också ett körspår från terrängfordon i väst - östlig riktning. På några ställen längs körspåret pågår erosion i torven. Inslaget av tall och videbuskage har ökat på Hornsmyrans tidigare öppna kärr⁴ och på flera ställen växer rikligt med bladvass. Dikena och körspåret har tillsammans med den ökade beskuggningen av träd och bladvass en stark påverkan på Hornsmyrans naturliga morfologi, hydrologi och värdefulla vegetation.

Skog

Hornsmyran omges av barrblandskogar, som till övervägande del är tydligt kalkpåverkade. Skogarna utgör värdefulla livsmiljöer för flera av våtmarkens djur, fåglar och insekter. Delar av skogarna är påverkade av skogsbruk och de innehåller sparsamt med gamla träd samt död ved. Det finns måttligt till rikligt med lövträd. På flera ställen finns utströmningsområden med rik vegetation bl.a. gyllenmossa, kranshakmossa, brudborste, brudsporre, fjällskära, grönkulla, hässlebrodd, liljekonvalj, midsommarblomster, myskgräs, nattviol, ormbär, rödblära, stenbär och tvåblad. I myrkanten finns i södra delen av reservatet några lokaler med guckusko.

På *Hornsmyrbergets* nordsluttning växer en gammal olikåldrig grandomineerad barrblandskog med naturskogskaraktär. Fältskiktet domineras av blåbär i de övre delarna medan de nedre delarna är mer örtika. Terrängen är bitvis mycket blockrik. Det finns upp emot 150-åriga tallar, måttligt med stående och liggande död ved och bitvis gott om gamla lövträd, främst björk men också grova aspar med bl.a. aspgelélav och skinnlav. På Hornsmyrbergets västsluttning är skogen mer talldominerad. På den lilla *torrbacken i nordvästra delen av reservatet* växer en flerskiktad tallskog med enstaka lågor och torrträd samt måttligt med björk och asp. Det finns enstaka brandljud och fynd av bl.a. kortskaftad ärgspik. På Hornsmyran finns också några *fastmarksholmar* med äldre höga tallar och enstaka torrträd.

³ Länsstyrelsen Västerbotten arkiv: Karta: *Förslag till utdikning af frostförande marker inom byarna Svanfors, Strömfors Nyholm uti Skellefteå socken af Västerbottens län. Upprättad år 1905.* AC 1024.

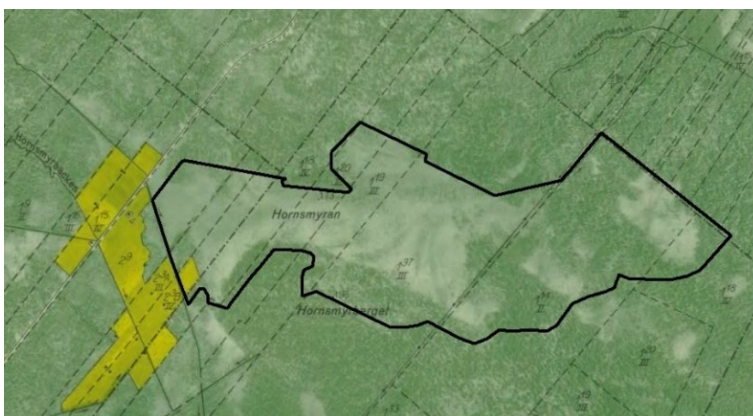
⁴ Lantmäteriet: Ekonomisk karta 23K Boliden 1e med flygfoto från 1954. Ortofoto svart-vit från 1960 och 1975, Ortofoto färg från 2007, 2012, 2016 och 2018.

Skogen på Hornsmyrbergets nordsluttning. Vegetationen är närmast myren bitvis mycket rik med bl.a. tibast. Foton: Lena Lundevaller, Henrik Sporrang.

Skogarna i östra delen av reservatet består till stor del av tallungskogar med gott om björk. I skogarna växer enstaka contortatallar. Det finns några in-takta myrkantskogar med äldre gran och tall och täta buskage av en, odon, skvattram och viden. Vegetationen är tydligt kalkpräglad med bl.a. berggrör, brakved, tibast, liljekonvalj, skavfräken och blåtåtel.

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

Naturreservatet ungefärligt markerat på ekonomiska kartan från 1957⁵. Vid diket längs sydvästra reservatsgränsen var myren mer öppen än idag. Myrslåttermarkerna och raningarna vid Hornsmyrbäcken har gul färg på kartan.

Hornsmyran och omkringliggande skogar var i äldre tider viktiga fodermarker som nyttjades för slätter och bete⁶. För en varaktig produktion slogs myren vartannat till vart tredje år. Hornsmyrans rika högstarrkärr var attraktiv slättermark, även de snipdominerade kärren var ett eftertraktat foder till korna. Vid skatteläggning och avvitring i början på 1800-talet ansågs myren så betydelsefull som slättermark att de mest attraktiva skiftena delades upp mellan byarna Svanfors och Nyholm. Myrodlingen i sydvästra delen av

⁵ Lantmäteriet. Rikets allmänna kartverk. Ekonomisk karta över Sverige 23K Boliden 1e Djupgroven. Flygfotograferingen verkställd 1954. Kartläggningen slutförd 1957.

⁶ Lantmäteriet historiska kartor: Avmätning Nyholm Krono Nybygge 1797; Skatteläggning Nyholms Krono Nybyggen 1819; Skatteläggning Tarsnäs Krono Nybygge 1819; Avvitring och skatteläggning Svanfors Krono Nybyggen 1821. Laga skifteskarta Svanfors by 1887; Laga skifte Nyholms by 1896.

reservatet är en del av ett större område kring Hornsmyrbäcken som brukats under lång tid. Myrodlingen slogs regelbundet in på 1960-talet och har även slagits vid enstaka tillfällen därefter.

Hornsmyran berörs av dikningsföretag för byarna Svanfors, Strömfors och Nyholm från 1905. Ett stråk med spår från terrängfordon korsar myren i väst - östlig riktning och har på ett par ställen orsakat kraftiga körskador. Under 1990-talet har delar av skogen i öster avverkats och på några ställen har stödplantering gjorts med contortatall. Spår efter prospektering finns på en skogsholme mitt i reservatet och i slutningen söder om den.

Det finns inga registrerade fornlämningar⁷.

Friluftsliv

Naturreservatet Hornsmyran är ett trevligt och relativt lättillgängligt besöksmål för egna strövtåg och naturstudier. Inslaget av äldre tallar på myren ger en fin vildmarkartad karaktär och i reservatet blommar flera olika orkidéarter. Två av Skellefteå kommuns utflyktsrutten med bil, ”Guldrutten” och ”Vår- och sommarrutten”, passerar naturreservatet.

Guckusko och björnbrödd, två av Hornsmyrans många kalkgynnade arter. Foto: Lena Lundevaller.

Reservatet har intressanta naturmiljöer som kompletterar övriga naturskyddade områden i Övre Kågedalen. Hornsmyran är ett mycket fint exempel på ett rikkärr med många kalkgynnade växter och mossor. Ängsnycklar och sumpnycklar blommar kring midsommar över stora delar av myren och i skogskanten i södra delen av reservatet växer guckusko, tvåblad och nattviol. I sträng-flarkkärret finns det gott om köttätande växter som bl.a. tätört, storsileshår och olika bläddror. Den rika blomsterprakten lockar till sig många färgglada fjärilar. I västra delen av myren finns spår från tidigare myrslätter. Hornsmyrbergets sydostsluttning är bitvis relativt svårframkomlig med stora block men i den nedre delen finns några fina naturliga fikaplatser med utsikt över våtmarken.

⁷ Riksantikvarieämbetets databas Fornsök.

Skoterleden mellan Svanfors och Sandfors passerar naturreservatet i kraftledningsgatan.

Arter

Naturreservatets karaktär av rikkärr gör det gynnsamt för ett flertal kalkgynnade arter, se bilaga 1. I naturreservatet växer åtta arter av orkidéer, sumpnycklar, ängsnycklar, guckusko, nattviol, tvåblad, grönkulla, brudsporre och Jungfru Marie nycklar. Sumpnycklarna är till stor del den mörkt purpurroda varianten med glesa, vridna blomställningar som tidigare kallades lappnycklar. Till Hornsmyrans höga naturvärden hör också kombinationen av kalkgynnade växter (t.ex. björnbrodd), fjällväxter (t.ex. fjällskära) och växter med huvudsakligen sydlig utbredning (t.ex. tagelstarr). I reservatet har också arter som är beroende av naturskogarnas strukturer och livsmiljöer noterats bl.a. kortskaftad ärgspik, nordlig nållav och violettgrå tagellav.

Renskötsel

Naturreservatet ligger inom Mausjaure samebys förvinter- och vinterbetesland, som nyttjas från senhösten till våren. Mausjaure sameby är en skogs-sameby. Inga riksintressen för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken eller strategiska platser och betesområden enligt Sametingets kartor⁸ berörs.

4. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i tre skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området samt de åtgärder som ska genomföras inom respektive skötselområde, se bilaga 2. Efter genomförda skötselåtgärder inom skötselområde 2 kan reservatet på lång sikt ha två skötselområden. För varje skötselområde redovisas bevarandemål och skötselåtgärder. Skötselområdets bevarandetillstånd anses gynnsamt när bevarandemålen är uppnådda.

För samtliga skötselområden gäller bevarandemålet att främmande arter som utgör ett hot mot den naturliga biologiska mångfalden inte förekomma. Det innebär att främmande arter ska kunna tas bort om behov uppstår, t.ex. om främmande trädslag sprider sig innanför reservatsgränsen. Det finns enstaka contortatallar i naturreservatet, se kapitel 4.3 skötselområde 3b. Landskapet kring naturreservatet består till stor del av ung produktionsskog, bitvis med inslag av contorta

4.1. Skötselområde 1: Våtmarker med fri utveckling med möjlighet att gynna flora och fauna

Areal: 31,9 hektar

Skötselområdet omfattar Hornsmyrans hydrologiskt intakta delar. I skötselområdet ingår både öppna och glest tallbevuxna kärr samt tallsumpskogar. Större delen av skötselområdet utgörs av kärr av intermediär till rik typ. På flera ställen är växtligheten tydligt kalkpåverkad och det finns små källor.

⁸ Sametinget. IRENMARK. Rennäringens markanvändningsdata. www.sametinget.se.

Myren har i äldre tider hävdats. De delar som har de tydligaste spåren från tidigare myrslätter har markerats med M på kartan i bilaga 2. Se också kaptitel 3.

Den karaktäristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av arterna som har sin livsmiljö på våtmarken. Det innebär att skötselområdets naturtyper kan skadas av förändringar i hydrologin, t.ex. dikning samt ändrad hydrokemi, t.ex. till följd av spridning av kalk och gödningsämnen eller avverkningar i närliggande fastmarksskog. Våtmarkens värdefulla livsmiljöer och arter kan påverkas av ökad beskuggning och konkurrensstarka arter, t.ex. igenväxning med videbuskage och bladvass samt ökad förekomst av träd på våtmarken. Skötselområdets naturtyper är också känsliga för påverkan på markstrukturen t.ex. genom terrängkörning och tramp.

Den för naturreservatet prioriterade Natura 2000-arten guckusko kan gynnas av måttlig störning, t.ex. varsam röjning för att undvika igenväxning och öka ljusinsläppet. Guckuskon är beroende av rörligt ytvatten och ska därför skyddas mot dikning och körning med tunga maskiner. Alltför flitigt besökande kan medföra nedtrampning av icke blommande exemplar samt att jorden kring plantorna kompakteras så att jordstammarna får svårt att sprida sig.

Hornsmyran har högsta naturvärdesklass (klass 1) i länets våtmarksinventering (AC23K1E01)⁹. Naturtypen rikkärr (7230) omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). Natura 2000-arten guckusko (1902) växer inom skötselområdet.

Bevarandemål

- Skötselområdet ska ha en intakt, naturlig hydrologi och hydrokemi. Området ska präglas av naturliga ekologiska och hydrologiska processer såsom nederbörd, grundvattenflöden och översvämningar. Dessa processer ska fortgå opåverkat av mänskliga ingrepp.
- I området ska finnas naturligt förekommande naturmiljöer med de strukturer, vegetationstyper och artsamhällen som hör till dessa naturmiljöer.
- De hydrologiska och hydrokemiska förhållandena ska vara opåverkade. Våtmarkerna ska ha en naturlig vattenregim. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Det ska inte förekomma gödsling, kalkning eller diken som har en påtaglig avvattande effekt på skötselområdets naturtyper och arter.
- I de trädbevuxna partierna ska det finnas träd i olika åldrar och dimensioner, gott om gamla träd och åtminstone måttliga mängder torr död ved samt arter knutna till ljusexponerade äldre träd och död ved.

⁹ Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1993. *Katalog över våtmarker Nordmaling, Bjurholm, Vännäs, Umeå, Vindelns, Robertsfors och Skellefteå kommuner. Bilaga 3 till "Våtmarker i Västerbottens län"*. Meddelande 1:1993.

2021-10-11

Diarienummer
511-8787-2011

- Typiska arter ska ha stabila eller ökande populationer inom området. Det ska finnas en representativ uppsättning av orkidéer och andra rikkärrsarter samt häckande myrfåglar.
- Arealen våtmarker ska inte minska.

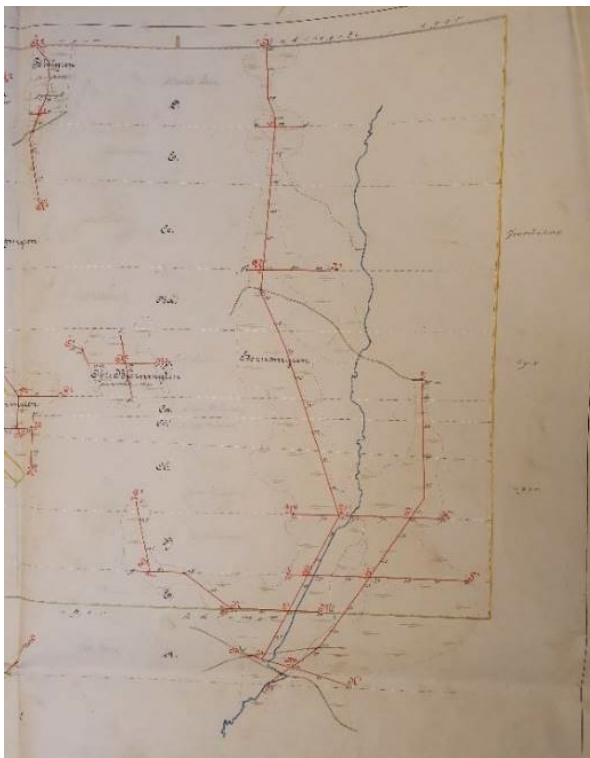
Skötselåtgärder

Våtmarkerna ska i huvudsak lämnas för fri utveckling där de naturliga processerna tillåts fortgå ostört. För att motverka igenväxning och förbuskning som missgynnar den kalkpräglade floran och faunan samt skyddsvärda arter på äldre träd och död ved finns möjlighet att vid behov genomföra åtgärder för att säkerställa arternas förekomst. Aktuella åtgärder kan vara att varsamt ta bort bladvass och inväxt av videbuskar samt ringbarkning för att åter skapa död ved och öka ljusinsläppet. Det ska också vara möjligt att bevara den hävdgynnade floran genom att slåträ eller genomföra slätterefterliknande åtgärder. Vid genomförande av åtgärder ska stor hänsyn tas till att bevara en gynnsam markstruktur och hydrologi. Se också kapitel 5.

4.2. Skötselområde 2: Våtmark med restaurering

Areal: 10,3 hektar

Skötselområdet omfattar reservatets hydrologiskt påverkade våtmarker och sumpskogar.

Hornsmyrbäcken och del av Hornsmyran på kartan för byarna Svanfors, Strömfors och Nyholms dikningsföretag 1905. Observera att kartan inte är orienterad i nord - sydlig riktning. Naturreservatet ligger nere till höger ungefär vid E, F, H och I. Källa: Länsstyrelsen i Västerbottens arkiv.

Det finns i västra delen av Hornsmyran några *diken* som ingår i ett större dikningsföretag för byarna Svanfors, Strömfors och Nyholm från 1905. Dikena i reservatet har under lång tid inte underhållits. Ett avloppsdike tangerar reservatsgränsen i väster och det går ett dike i nord - sydlig riktning över

myren. Närmast dikena växer tall, björk, dvärgbjörk, skvattram m.m. Längst i sydväst finns också diken vid en liten myrodling som slogs in på 1960-talet, markerad med M på kartan i bilaga 2. Samtliga diken mynnar sydväst om reservatet i Hornsmyrbäcken. De östra delarna av Hornsmyran påverkas inte av dikningarna eftersom myren där sluttar svagt åt nordost och det finns utflöden av markvatten från Hornsmyrbergets nordsluttning. Se också kapitel 3.

Mitt på myren finns *körspår* från terrängfordon i väst - östlig riktning. Förutom komprimering av torven längs körspåret finns i den östra delen ett par större körskador med pågående erosion i torven till den underliggande moränen, som bl.a. har lett till en sänkning av grundvattnet. I kanten av erosionsområdena har bl.a. björk och tall växt upp. I nordöst har det bildats en vattenfåra i körspåret som kan liknas vid en liten "bäck", som ger en markavvattnande effekt. I västra delen finns små vattensamlingar i körspårets sträckning. Påverkan av terrängfordonens körspår syns också i myrvegetationens sammansättning. Sweco Environment AB har 2012 på uppdrag av Länsstyrelsen gjort en utredning om den tidigare vintervägens påverkan på myren och lämnat förslag på åtgärder¹⁰.

Till vänster: Diket på Hornsmyrans västra del med inväxt av tallar, björkar och olika ris. Till höger: Pågående erosion i torven i körspårets östra del. Foton: Lena Lundevaller, juni 2019.

En restaurering av skötselområdet är ur naturvårdssynpunkt angelägen för att återställa våtmarken till ett mer naturligt tillstånd. Dikningarna och körspåret efter terrängfordon har lett till att det naturliga flödet av vatten och näring till myren delvis försvunnit och att den tidigare öppna myren får en förändrad fattigare vegetation och närmast dikena en bård av träd och ris.

¹⁰ Sweco Environment AB. 2012. *Rapport på uppdrag av Länsstyrelsen i Västerbotten: Hornsmyran Restaureringsåtgärder för att motverka erosionsproblem*. Ej publicerad.

Från en dikad våtmark sker också ofta också en urlakning av ämnen som kan vara skadliga för vattendraget som diken mynnar i.

Minskningen av de mossor som bygger upp torven i myren leder också till att torven långsamt bryts ner och börjar avge koldioxid. En restaurering av våtmarken kan minska dess påverkan på klimatet samt ge en tillväxt av våtmarkens naturliga mossor vilket förbättrar dess förmåga att verka som kolsänka.

I reservatet sker även utanför skötselområdet en långsam igenväxning med tall och videbuskage på de tidigare öppna myrorna. Det växer rikligt med vass på flera ställen på kärren. Den ökade beskuggningen kan påverka myrens värdefulla artsammansättning, se också skötselområde 1.

Det rinner inte någon bäck över Hornsmyran. Västra delen av våtmarken avvattnas till Hornsmyrbäcken. I arbetet med EU:s vattendirektiv har Hornsmyrbäcken ännu inte getts någon miljö kvalitetsnorm¹¹. Bäckens mynnar i Klintforsån, som bedömts ha måttlig ekologisk status och inte uppnå god kemisk status till 2021 på grund av påverkan i avrinningsområdet från bl.a. dammar, gruvverksamhet, dikning och flottning.

Hornsmyran har högsta naturvärdesklass (klass 1) i länets våtmarksinventering (AC23K1E01). Naturtypen rikkärr (7230) omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP).

Bevarandemål

- Skötselområdets våtmarker och sumpskogar ska efter genomförda restaureringar ha en mer naturlig hydrologi och präglas av naturliga processer med de strukturer som hör till naturtyperna. Dikenas och körspårets avvattnade effekt ska minskas eller upphöra.
- Typiska insekter och fåglar samt rikkärrsarter av brunmossor och kärlväxter förekommer.
- Efter genomförda restaureringsåtgärder ska detta skötselområde på lång sikt kunna ingå i skötselområde 1.

Bevarandemålen för skötselområdet gäller under förutsättning att hydrologisk återställning går att genomföra med hänsyn till gällande vattendom för dikningsföretaget samt dikenans betydelse för skogsmark utanför naturreservatet.

Skötselåtgärder

Huvudinriktningen är att reservatets diken och körspårets erosionsskador ska åtgärdas så att skötselområdet får en mer naturlig hydrologi och den värdefulla kalkpräglade floran bevaras. Högst prioritet är att åtgärda körspårets erosionsskador eftersom fortsatt erosion i torven kan få långtgående konsekvenser för myrens hydrologi och växtsamhällen. Enligt Swecos utredning 2012 är det möjligt att restaurera körspåret över våtmarken utan att omkringliggande skogsmark påverkas. Innan diken i västra delen av

¹¹ VISS (VattenInformationSystem Sverige)

naturreservatet åtgärdas ska en genomförandeplan tas fram. Dikningsföretagets vattendom innefattar en stor mängd diken utanför naturreservatet. Det har därför inte gjorts utredning om eventuell ändring eller upphävande av dikningsföretaget i samband med bildandet av naturreservatet.

Aktuella åtgärder kan t.ex. vara att stoppa vattenflödet med dämmen samt igenläggning av diken och erosionsskador. Träd, buskar och rötter som kommit upp längs körspåret, på dikesvallar och intilliggande myrtytor kan tas bort. Genomförda skötselåtgärder ska följas upp och vid behov genomförs kompletterande åtgärder så att skötselområdets bevarandemål kan uppnås. Om restaureringsarbeten inte kan genomföras ska skälen till detta noteras för framtida uppföljning.

Efter genomförda restaureringsåtgärder enligt ovan ska området lämnas för fri utveckling för att på lång sikt kunna föras till skötselområde 1.

Vid behov ska det också vara möjligt att genomföra åtgärder för att bevara gynnsamma livsmiljöer för värdefulla kalkgynnade arter, t.ex. orkidélokaler, samt för arter som är beroende av hävd, gamla träd och död ved, se skötselområde 1 och kapitel 5.

4.3. Skötselområde 3: Barrskog med fri utveckling möjlighet att gynna flora och fauna samt initial avverkning av främmande trädslag

Areal: 25,5 hektar

Skötselområdet består av barrblandskogar runt våtmarken samt fastmarks-holmar med tallar på våtmarken. Kantzonen av skog runt våtmarken och holmarnas tallar är viktiga för våtmarkens biologiska mångfald. På Hornsmyrberget och i nordost har skogarna naturskogskaraktär medan skogarna i öster utgörs av yngre delvis planterade ungskogar. I skogen mitt på myren finns några högar från tidigare prospektering som planterats med tall. Spritt i östra delen av skötselområdet växer enstaka contortatallar. På sikt har reservatets skogar möjlighet att utveckla ännu högre naturvärden. Skötselområdets naturtyper och arter är känsliga för skogsbruk och förändringar i hydrologin. Se också kap 3.

Natura 2000-arten guckusko (1902) växer inom skötselområdet. Guckusko kan gynnas av måttlig störning, t.ex. ökat ljusinsläpp. Guckuskon är beroende av rörligt ytvatten och lokalen bör därför skyddas från dikning och körning med tunga maskiner.

Kalkbarrskogar omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). Reservatets sumpskogar ingår i våtmarker, skötselområdena 1 och 2.

Bevarandemål

- Skötselområdet består av naturskog med enbart inhemska trädslag.
- Skötselområdet ska innehålla betydande mängder nyckelelement såsom gamla, döda och döende träd samt vara präglad av naturliga strukturer såsom skiktning, luckighet och åldersspridning. Det ska finnas rikliga mängder död ved i olika former och

nedbrytningsstadier som utgör gynnsamma miljöer för arter knutna till dessa substrat.

- Skötselområdet ska hysa gynnsamma livsmiljöer för kalkgynnade arter.
- Skogarna ska huvudsakligen präglas av intern dynamik med naturliga processer såsom trädens åldrande och döende, stormfällningar, översvämning, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Som en del i skogarnas naturliga utveckling kan dessa processer medföra att området periodvis kan komma att få en förändrad karaktär.
- Typiska naturskogsarter ska förekomma.
- Arealen naturskog ska inte minska.

Det ska vara möjligt att avverka enstaka träd och vid behov göra markförstärkningar för att kunna genomföra hydrologisk återställning inom skötselområde 2.

Skötselåtgärder

Skogarna ska i huvudsak lämnas till fri utveckling med möjlighet att gynna värdefulla kalkgynnade arter, t.ex. orkidéer. Huvudprincipen är att skogarna ska formas av naturliga processer.

Om ökad beskuggning eller konkurrens av andra mer vanliga arter visar sig negativ för orkidélokaler i reservatet, kan åtgärder genomföras. Aktuella åtgärder kan vara att avverka enstaka träd och buskar samt att ta bort bladvass. Vid eventuella åtgärder ska stor hänsyn tas till att bevara en gynnsam markstruktur och hydrologi.

Inledningsvis ska alla contortatallar och andra främmande trädslag avvecklas helt inom skötselområdet (markerat som 3b på kartan i bilaga 2). Efter avverkning av främmande trädslag ska uppföljning ske och eventuell förnyring tas bort för att därefter lämnas för spontan återväxt av inhemska arter.

5. Mål och åtgärder för friluftslivet

5.1. Friluftslivets förutsättningar

Naturreseptatet Hornsmyran är ett trevligt besöksmål med gott om orkidéer och andra kalkgynnade växter. Strax väster om Hornsmyran finns en väg som också går till bl.a. naturreseptaten Blylodmyran och Brännberget.

Två av Skellefteå kommuns utflyktsrutter, ”Guldrutten” och ”Vår- och sommarrutten” passerar Hornsmyran. Naturreseptatet är ett fint komplement till de övriga naturskyddade områdena med orkidélokaler i Övre Kågedalen. Naturreseptaten har lite olika karaktär och varierad grad av tillgänglighet. Det kan därför vara av värde att ge en samlad information om naturreseptaten i Övre Kågedalen till besökare i området.

Skoterleden mellan Svanfors och Sandfors passerar genom naturreservatet längs kraftledningsgatan i östra delen av naturreservatet.

Se också kapitel 3 och 6.

Mål för friluftslivet

- Det övergripande målet för friluftslivet är att reservatet ska vara tillgängligt för naturupplevelser, rekreation och naturstudier utifrån sina befintliga förutsättningar.
- Reservatets intressanta natur- och kulturvärden ska bevaras, vårdas och skötas så att områdets upplevelsevärden för friluftslivet bevaras.
- Reservatets intressanta naturmiljöer och arter ska kunna besökas utan att skada dem.
- Reservatet ska vara attraktivt att besöka med välskötta besöksanläggningar. Det ska vara möjligt att på olika sätt få information om naturreservatets natur och upplevelsevärden inför och under besök i området. Informationen ska också bidra till att reservatets syfte att bevara naturtyper och arter uppnås.

Åtgärder för friluftslivet

En parkering för minst tre bilar ska anläggas intill vägen väster om naturreservatet. Informationen om Hornsmyrans naturreservat ska underlätta för besökare att uppleva området, förhöja upplevelsen av besöket samt informera om gällande regler. Minst en informationsskylt, utformad enligt Naturvårdsverkets anvisningar, ska sättas upp och underhållas i anslutning till reservatet, se bilaga 3. Informationsskylt bör också sättas upp där skoterleden passerar naturreservatet. Naturreservatet Hornsmyrans information kan samordnas med information om närliggande naturreservat i Övre Kågedalen. Det ska på skylten finnas en karta över reservatet, en lägesbeskrivning av skyltens plats i förhållande till reservatet samt en kort beskrivning av naturmiljöerna och föreskrifterna för allmänheten. Information om Hornsmyrans naturreservat på Länsstyrelsens webb och via andra tekniska lösningar publiceras utifrån tillgängliga resurser och prioriteringar tillsammans med information om andra naturreservat i länet.

Hornsmyrans besöksmål kan utvecklas som ett komplement till bl.a. de närliggande naturreservaten Blylodmyran och Brännberget genom att tydliggöra våtmarkens betydelse som fodermark. Exempelvis med utökad information om myrslätter och markerad stig som vid behov förses med spänger eller ramp. Upplevelsevärdena kan förstärkas med bl.a. aktiv slätter på delar av kärret samt en hässja. Se också kapitel 4.1.

Om besökare påverkar reservatets känsliga naturmiljöer och värdefulla arter, t.ex. genom markslitage, ska lämpliga åtgärder för att minska påverkan kunna genomföras. Aktuella åtgärder kan exempelvis vara informationsinsatser och kanalisering med markering av stig och spänger.

6. Övriga anläggningar

En skoterled mellan byarna Svanfors och Sandfors passerar myren i kraftledningsgatan, se bilaga 3. För ett långsiktigt bevarande av reservatets värdefulla våtmarksflora ska färd längs den markerade skoterleden i enlighet med reservatsföreskrifterna ske på snötäckt väl tjälad mark. Eftersom skoterleden till största delen går utanför reservatet ingår den inte bland naturreservatets anläggningar som kommer att underhållas inom ramen för reservatets skötsel. Skoterleden får enligt reservatsföreskrifterna finnas kvar i befintligt läge och ska märkas ut i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar. Träd och buskar som fallit eller hotar att falla över leden får kapas. Kontakt ska tas med Länsstyrelsen innan eventuell ändrad lokalisering (omdragning) av skoterleden inom naturreservatet.

7. Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande lagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter. Körning med motorfordon på barmark kan orsaka körsador på våtmarken vilket påverkar hydrologin och den värdefulla floran. Körning med motorfordon på barmark för att hämta fällt högvilt på myren och i sumpskogarna bör därför göras på ett varsamt sätt och helst helt undvikas.

En kraftledning som passerar reservatets östra delar och det finns också en kraftledning strax utanför reservatsgränsen i väster, se bilaga 2 i beslutet. Kraftledningarna med tillhörande ledningsgator får enligt reservatets föreskrifter underhållas inom ramen för befintlig koncession och ledningsrätt. Vid planerat underhåll krävs för körning med terrängfordon på barmark Länsstyrelsens tillstånd enligt reservatets föreskrifter. För att bevara våtmarkens naturliga hydrologi och värdefulla flora bör vid planerat underhåll så långt det är möjligt körning med terrängfordon på barmark undvikas. Ledningsgatorna är tillgängliga med väg i direkt anslutning till naturreservatet och våtmarken.

Naturreservatets västra delar berörs av ett dikningsföretag för byarna Svanfors, Strömfors och Nyholm från 1905.

Strax väster om naturreservatet finns en bilväg som också går till bland annat naturreservaten Blylodmyran, Nördestmyran och Brännberget. Det finns också några mindre skogsbilvägar kring reservatet (bilaga 2 i beslutet). I enlighet med reservatets föreskrifter får vägarna underhållas och träd som fallit eller hotar att falla över väg får tas bort. Träd och buskar som kapats ska lämnas i naturreservatet. Eventuella nya vägdiken ska anläggas så att de inte påverkar våtmarken, t.ex. avvattnar myren eller transporterar material till myren. Eventuell omdragning samt breddning av vägar som berör naturreservatet får endast ske efter samråd med Länsstyrelsen.

Rennäring får bedrivas i naturreservatet enligt gällande lagstiftning.

8. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

9. Sammanställning av skötselåtgärder

Tabell med sammanställning av skötselåtgärder och prioritet. Siffran anger prioritetsordning om genomförandet av skötselåtgärderna begränsas av tillgängliga resurser, där 1 är högsta prioritet och 3 lägsta.

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Restaurering av hydrologiskt påverkade våtmarker	Skötselområde 2, bilaga 2	1
Initial avveckling av främmande arter, contortatall	Skötselområde 3b, bilaga 2	1
Hävd av våtmarker	Skötselområde 1 och 2, bilaga 2	3
Ta bort enstaka träd och bladvass, luckhuggning samt ringbarkning för att gynna orkidéer och andra värdefulla arter	Se kap. 4.1.	Vid behov
Montering och underhåll av informationsskylt/-ar	Bilaga 3	1
Gränsmarkering	Gräns	1
Anläggande av stig och spänger	Bilaga 3	2
Åtgärder för att förhindra slitage från besökare	Se kap. 5	Vid behov

10. Uppföljning och tillsyn

10.1. Uppföljningens och tillsynens omfattning

Tillsynen av naturreservatet utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs. Det är bl.a. viktigt att kontinuerligt genomföra tillsyn av eventuell förekomst av störningar och slitage på känsliga naturtyper och arter. Därutöver ska naturvårdsförvaltaren följa upp utmärkningar, skyltar samt eventuella andra anläggningar för friluftslivet samt naturtyper och arter inom reservatet. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

Uppföljning av skötselåtgärder

Särskilt viktigt är att följa upp genomförda hydrologiska restaureringsåtgärder. I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning.

Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Särskilt bör populationerna av orkidéer följas upp. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden (bilaga 2 och 3) och enligt indelningen i naturtyper för basinventering av skyddad natur.

Bilagor

1. Artlista
2. Karta över skötselområden
3. Karta över anordningar för friluftslivet

Arter i naturreservatet Hornsmyran, Skellefteå kommun

Ett urval av arter som har noterats i naturreservatet.

Hotkategorier presenteras enligt Artdatabankens rödlista 2020. CR=Akut hotad, EN=Starkt hotad, VU=Sårbar, NT=Nära hotad, LC=Livskraftig, DD=Kunskapsbrist.

Lavar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Bryoria nadvornikiana</i>	Violettblå tagellav	NT
<i>Chaenotheca laevigata</i>	Nordlig nållav	NT
<i>Cladonia parasitica</i>	Dvärgbägarlav	NT
<i>Cladonia rangiferina</i>	Grå renlav	LC
<i>Collema subnigrescens</i>	Aspigelav	VU
<i>Leptogium saturninum</i>	Skinnlav	LC
<i>Microcalicium ahlneri</i>	Kortskaftad ärgspik	NT

Mossor

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Aneura pinguis</i>	Fetbålmossa	LC
<i>Campylium stellatum</i>	Guldspärrmossa	LC
<i>Cinclidium stygium</i>	Myruddmossa	LC
<i>Leiocolea ruthean</i>	Praktflikmossa	LC
<i>Drepanocladus trifarius</i>	Maskgulmossa	LC
<i>Meesia triquetra</i>	Trekantig svanmossa	LC
<i>Paludella squarrosa</i>	Piprensarmossa	LC
<i>Palustriella decipiens</i>	Nordlig tuffmossa	LC
<i>Philonotis fontana</i>	Källmossa	LC
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	Kranshakmossa	LC
<i>Scorpidium cossonii</i>	Späd skorpionmossa	LC
<i>Scorpidium revolvens</i>	Röd skorpionmossa	LC
<i>Scorpidium scorpioides</i>	Korvskorpionmossa	LC
<i>Sphagnum fuscum</i>	Rostvitmossa	LC
<i>Sphagnum warnstorffii</i>	Purpurvitmossa	LC
<i>Tomentypnum nitens</i>	Gyllenmossa	LC

2021-10-11

Diarienummer
511-8787-2011**Svampar**

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Hygrocybe cantharellus</i>	Kantarellvaxskivling	LC

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Athyrium filix-femina</i>	Majbräken	LC
<i>Bistorta vivipara</i>	Ormrot	LC
<i>Calamagrostis epigejos</i>	Berggrör	LC
<i>Carex appropinquata</i>	Tagelstarr	LC
<i>Carex capillaris</i>	Hårstarr	LC
<i>Carex capitata</i>	Huvudstarr	LC
<i>Carex dioica</i>	Nålstarr	LC
<i>Carex flava</i>	Knaggelstarr	LC
<i>Carex globularis</i>	Klotstarr	LC
<i>Carex lasiocarpa</i>	Trådstarr	LC
<i>Carex livida</i>	Vitstarr	LC
<i>Carex panicea</i>	Hirsstarr	LC
<i>Carex pauciflora</i>	Taggstarr	LC
<i>Cirsium heterophyllum</i>	Brudborste	LC
<i>Coeloglossum viride</i>	Grönkulla	LC
<i>Convallaria majalis</i>	Liljekonvalj	LC
<i>Comarum palustre</i>	Kräkklöver	LC
<i>Cypripedium calceolus</i>	Guckusko	LC
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Ängsnycklar	LC
<i>Dactylorhiza majalis subsp. lapponica</i>	Sumpnycklar	LC
<i>Drosera anglica</i>	Storsileshår	LC
<i>Drosera rotundifolia</i>	Rundsileshår	LC
<i>Eriophorum latifolium</i>	Gräsull	LC
<i>Eriophorum vaginatum</i>	Tuvull	LC
<i>Equisetum fluviatile</i>	Sjöfräken	LC
<i>Equisetum scirpoides</i>	Trådfräken	LC
<i>Gymnadenia conopsea</i>	Brudsporre	LC
<i>Huperzia selago subsp. arctica</i>	Groddlummer	LC
<i>Juncus stygius</i>	Dytåg	LC
<i>Linnea borealis</i>	Linnea	LC
<i>Lycopodium annotinum</i>	Revlumner	LC
<i>Maianthemum bifolium</i>	Ekorrbär	LC

2021-10-11

Diarienummer
511-8787-2011

<i>Melica nutans</i>	Bergslok	LC
<i>Menyanthes trifoliata</i>	Vattenklöver	LC
<i>Neottia ovata</i>	Tvåblad	LC
<i>Paris quadrifolia</i>	Ormbär	LC
<i>Parnassia palustris</i>	Slätterblomma	LC
<i>Pedicularis palustris</i>	Kärrspira	LC
<i>Pinguicula vulgaris</i>	Tätört	LC
<i>Platanthera bifolia</i>	Nattviol	LC
<i>Potentilla erecta</i>	Blodrot	LC
<i>Rubus saxatilis</i>	Stenbär	LC
<i>Saussurea alpina</i>	Fjällskära	LC
<i>Selaginella selaginoides</i>	Dvärglummer	LC
<i>Tofieldia pusilla</i>	Björnbrodd	LC
<i>Trichophorum alpinum</i>	Snip	LC
<i>Trichophorum cespitosum</i>	Tuvsäv	LC

Insekter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Agriades optilete</i>	Violett blåvinge	LC
<i>Boloria aquilonaris</i>	Myrpärlemorfjäril	LC
<i>Boloria selene</i>	Brunfläckig pärlmorfjäril	LC
<i>Leptidea sinapis</i>	Skogsvitvinge	LC
<i>Longitarsus nigerrimus</i>	Bläddrejordloppa	LC

Fåglar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Anthus pratensis</i>	Ängsdiplärka	LC
<i>Anthus trivialis</i>	Träddiplärka	LC
<i>Cuculus canorus</i>	Gök	LC
<i>Dendrocopos major</i>	Större hackspett	LC
<i>Fringilla montifringilla</i>	Bergfink	LC
<i>Muscicapa striata</i>	Grå flugsnappare	LC
<i>Numenius arquata</i>	Storspov	EN
<i>Poecile montanus</i>	Talltita	NT
<i>Tetrao urogallus</i>	Tjäder	LC
<i>Tringa glareola</i>	Grönbena	LC
<i>Turdus iliacus</i>	Rödvingetrast	NT

Bilaga 2. Karta över skötselområden tillhörande skötselplan för naturreservatet Hornsmyran, Skellefteå kommun. Dnr 511-8787-2011.

1. Våtmark med fri utveckling med möjlighet att gynna flora och fauna. M = gammal myrslåttermark.

2. Dikad våtmark samt körspår med restaurering

 Körspår

3a. Barrskog med fri utveckling

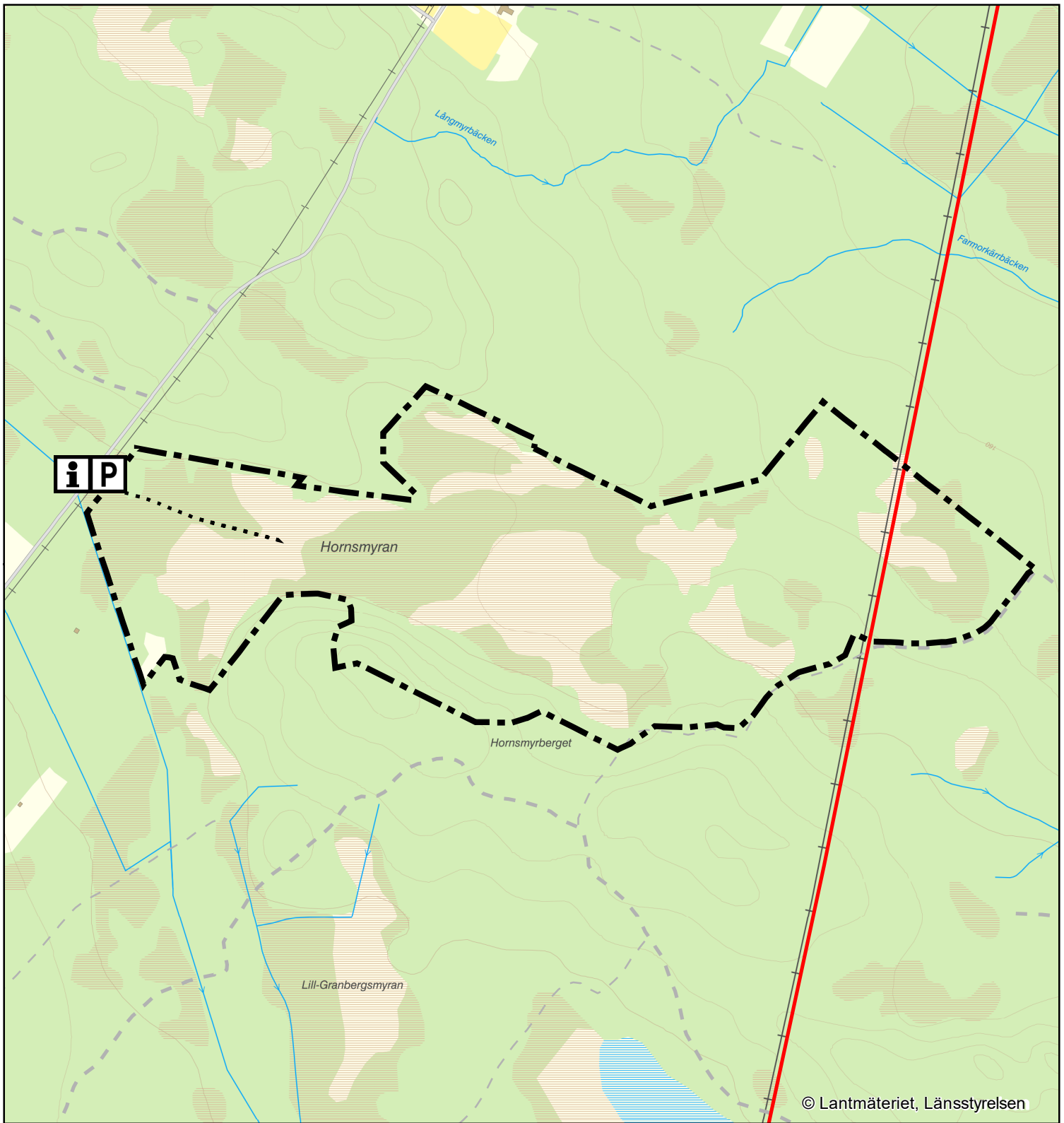
3b. Ungskog med initial restaurering

2021-10-11

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 3. Karta över anordningar för friluftslivet tillhörande skötselplan för naturreservatet Hornsmyran, Skellefteå kommun. Dnr 511-8787-2011.

Informationsskylt

Parkering

Stig, ungefärligt läge

Övriga anläggningar

Skoterled

0 200 400 600 800 1 000 Meter

2021-10-11

Länsstyrelsen
Västerbotten

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västerbotten antingen via e-post; vasterbotten@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste vara skriftligt och ha kommit in till Länsstyrelsen senast den **5 november 2021**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer 511-8787-2011,
- Hur du vill att beslutet ska ändras, samt
- Varför du anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, vasterbotten@lansstyrelsen.se eller via växeltelefonnummer 010-225 40 00. Ange diarienumret för detta ärende. Numret finns uppe till höger på sidan.